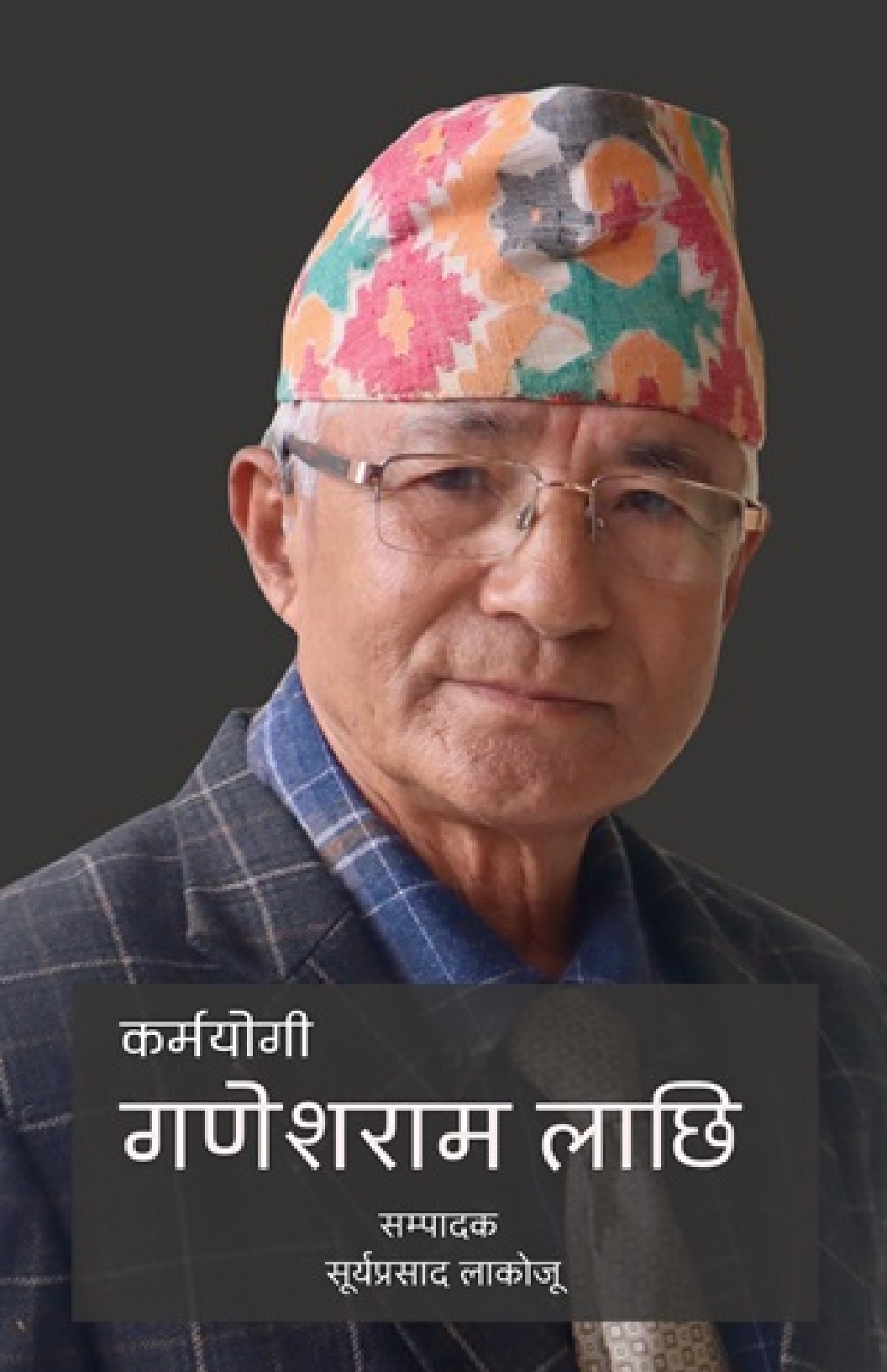

कर्मयोगी

गणेशराम लाछि

सम्पादक

सूर्यप्रसाद लाकोजू

ज्वःमदुगु ज्याया ज्वःमदुम्ह व्यक्तित्व खः गणेशराम लाछि

✍केशरमान ताम्राकार

भीगु भाय्, तजिलजि, साहित्य, सङ्गीत, लिपा, संकिपा धाल कि मेगु ज्या फुक्क त्वःताः नं न्ह्यचिला च्वनादीम्ह थिमि चपाःच्वया गणेशराम लाछि भाजुयात सकस्यां म्हस्यू । थिमिइ जक मखु, नेपाः देय्न्यंक । अझ हलिमय् तकं गणेशराम लाछि धालकि म्हमस्यूपिं सुं नेवाः दइमखु ।

खला वय्कःयात जिं म्हस्यूगु धैगु यक्व न्ह्यः हे खः । अथे खःसां ख्वाः ख्वाः चूलाःगु धैगु हलिं नेवाः दबूया निक्वःगु अधिवेशन, मेरिल्याण्डया टाउसन शहरय् च्वंगु शेराटन बाल्टिमोर नर्थ होटेलय् खः । अन सन् २०१६ मार्च २५ निसें २७ तक जूगु उगु अधिवेशनय् वय्कः जक मखु वय्कःया काय् भाजु डा. सुभाषराम लाछि नं अन नापलाःगु खः । वय्कःयाके गुलि नेवाः दु, अथे हे सुभाषरामयाके नं दु । वय्कलं युनिभर्सिटी अफ वासिङ्टन, अमेरिकापाखें एथ्नोम्यूजिकोलोजी विषयस सन् २०१८ य् पिएचडी यानादीगु दु । अथेहे सियाटल शहरय् वय्कलं भाय्, सङ्गीत, लिपि थपू यायेगु ज्याय् न्ह्यचिलादीगु दु ।

“मनूतय् म्हसीका धैगु हे इमिगु संस्कृति खः”धैगु खँय् विश्वास याइम्ह गणेशराम लाछि संस्कृति जक मखु थःगु पहिचान धैगु हे थःगु भाय्, साहित्य, सङ्गीत, लिपि, तजिलजि खः धयादी ।

थःगु जःखः थुपिं सकतां दतधाःसा जक थः म्वानागु सवाः वइ । मन्त कि म्वानाः नं सिना थें च्वनी । उकिं वय्कलं थःगु भाय् ल्हानादी, स्यनादी । साहित्यय् थीथी विधाय् कलम न्ह्याकादी । थीथी सङ्गीत अथे धैगु बाजं थानादी, स्यनादी । नेवाः लिपि च्वयादी । थःम्हं जक च्वयेगुलिइ लिकुना मदी । थः जःखः दुपिन्त नं स्यनादी । नखःचखः लिसेलिसें सकतां तजिलजि ल्यंका तयेगु व थपू याना तयेगु ज्याय् न्ह्यचिलादी । थःगु छें, त्वालय्, लागाय् जक लिकुना मच्वंसे नेपाः देशंपिने भायाः थःगु नुगः दुने दुगु नेवाः नुगः ग्वाकादी, न्ह्यलं चायेका दी । सिक्किमय् दक्कले न्हापां थःहे भायाः थःगु हे पहलय् नेवाः भाय्, संस्कृति, सङ्गीत, नसात्वँसा आदि विषयस गुरु जुयादिल । लिपा थः वने मफुसां थीथी ख्यःया विशेषज्ञत अन व्छयाः च्वनेगु व्यवस्था याना सिक्किमया भाजुमय्जुपिन्त तालिम बिइगु व्यवस्था यानादी । सिक्किमय् च्वंपिं युवा वर्गतय्त नेपालय् हयाः नं भाय्, सङ्गीतलिसे तजिलजि स्यनेगु ज्याय् नं न्ह्यचिलादीगु दु । सिक्किमय् च्वंपिन्त जक मखु, थः हे क्यानाडा, अमेरिकाय् भायाः काय् सुभाषरामलिसे जानाः अमेरिकाया सियाटल धैगु थासय् भाषा, संस्कृति, सङ्गीत आदि थपू यायेगु ज्याय् थःत पानादी ।

भाषा, संस्कृति, सङ्गीतय् जक मदु वय्कःया कलम नं उलि हे न्ह्याः । आःतकया दुने १३ गू थीथी विधाया सफू च्वया पिथनादी धुंकूगु दु । सफूया खँय् खँ ल्हायेगु खःसा साहित्य, व्यङ्ग्य, कला, तजिलजि आदि विधाय् ज्वःमदुगु सफू पिथनादीगु दु । थ्वहे खँयाखँय् जिगु सम्पादनय् शिकागों पिदंगु "शिकागो नेवाः"दँपौया ल्याः ५ स वय्कःया "हेंग्वाः जूम्ह मनू"नांया बाखं पिदंगु जुल । गुगु बाखं हलिमय् च्वंपिं ब्वमिपिन्सं आपालं ययेकूगु दु । अथे हे वय्कःया च्वसु नेपाः व विदेशं पिदनीगु थीथी पत्रपत्रिकाय् पिदना

च्वंगु दु । थुकिं नं वय्कःया रचना ब्वनाः हलिंया नेवावःतसें वय्कःयात म्हसीका च्वंगु दु ।

च्वय् न्ह्यथना कथं वय्कःयाके नेवाःभाय्, कला, सङ्गीत, लिपि, तजिलजिइ जक नुगः दुम्ह मखुसे वय्कःयाके मेगु छगू नं ज्वःमलाःगु कला दु व खः, प्याखंम्वः । अभिनय कला । त्वालय् त्वालय् खः ग्वया दबू प्याखं क्यनेगु चलन दु । आः थ्व खः ग्वया दबू प्याखं क्यनेगु न्हना वनाच्वन । वय्कलं उगु ईया दबू प्याखनय् अभिनय यानादी । दबू प्याखं च्वयादी, लिसेलिसे निर्देशन नं बियादी । थथे धायेबलय् गणेशराम लाछि दबू प्याखनं पिदंम्ह, ब्वलंम्ह कलाकार खः । दबू प्याखनं न्ह्याःगु वय्कःया अभिनय कला आः वयाः संकिपाय् ब्वयादीगु दु छम्ह ससत्तम्ह कलाकार जुयाः । वय्कलं यक्व हे संकिपाय् म्हितादी धुंकूगु दु । जिं आःतक स्वयागु वय्कःया संकिपात खः "तिमिला", "माया", "बाज्याया ग्वाय्" खः । "तिमिला" संकिपाय् वय्कलं हिरो सविनशाक्यया अबुजु जुयाः म्हितादीगु खः । थुगु संकिपाय् वय्कलं भीगु तजिलजि ब्वयेगुलिइ ताःलाःगु दु । जापानी मय्जुयात सम्हय् बजि नकाः छता छता नसाया बः बियाः कुलादीगु दु, अथे धैगु जापानी मय्जुयात भीगु नसाया परिचय बियाः म्हसीका ब्यूगु दु । लिसें थः काय्यात नेवाः भाय् सःम्ह नेवाः हे भौमचा माः धकाः बरोबर न्वानादीगु दु ।

अथे हे जिं वय्कलं अभिनय यानादीगु मेगु संकिपा खः "माया" व"बाज्याया ग्वाय्" । थुकिइ नं वय्कलं जीवन्त अभिनय यानादीगु दु । थ्व संकिपा सकस्यां स्वयेमाःगु संकिपा खः वय्कःया अभिनय स्वयेत । वय्कलं गुलि नं संकिपाय् म्हितादिल, दक्व धैथे संकिपाय् वय्कलं बांलाक अभिनय यानाद्यूगु जक मखु वय्कःया धात्थेंगु जीवनय् थें संकिपाय् नं वय्कलं नेवाः नुगः घाना सकल नेवाःतय्त न्ह्यलं चायेका बिइगु शंख पुयादीगु दु ।

मेगु छता खँ, वय्कलं थःगु थिमिया चपाःच्वय् च्वंगु छेंयात हे सङ्ग्रहालय दयेकाः उकिया नां "आखाछेँ" तयाः अन थःगु जातित्वयात ल्यंकेत, थःगु तजिलजियात ल्यंकेत व थपू यायेत नेपाःया थीथी बाजं, पुलांगु तिसा वसः, बसजाः आदि सकतां सकतां अन सङ्ग्रह यानातःगु दु । मेपिं सुनां नं मयाः कथं थः याकःचिया कुतलं थथे "आखाछेँ"धस्वाकाः नेपाः म्हसीकेत व न्हूगु पुस्ताया लागि छगू ज्वःमदुगु मेगु कथं धायेगु खःसा उदाहरणीय ज्या यानादीगु दु । थुकथं छगू ज्वःमदुगु ज्याया छम्ह ज्वःमदुम्ह व्यक्तित्व खः गणेशराम लाछि ।

शिकागो, अमेरिका

दिस्कर
करारमान तामाकार सिं यात
अबुजु गणेशराम लाछिया
७५ ६ बुन्दि हना ज्याकुव: या
लुम्नि चिं
ई. सन्तोष प्रजापति
डा. सुभाषराम प्रजापति
ने.स. ११४४ कटलाः य
त्रयोदशी सजिवा:
२०२३ नोभेम्बर २५

स्थानविशेष मात्र नभएर देशकै पहिचान र स्मरणसमेत सो स्थानका व्यक्तिको अनवरत, अथक साधनाले सिर्जित अनुपम कर्मले हुन्छ । यसो हुँदा व्यक्ति स्वंयम् स्थानविशेषको मात्र नभएर देशकै एक खास सभ्यता र संस्कृतिको समेत पर्याय भएर सुपरिचित हुनपुग्छ र, सबैका हृदयमाझमा बस्नपुग्छ, सबै उनका अद्भुत कर्मप्रति गौरवान्वित भई उनीप्रति नतमस्तक हुन पुग्छन् । यस्तै एक असाधारण एवं बहुआयामिक व्यक्तित्व गणेशरामलाछि प्रजापति हुन् । सबैले अनुभूत गरेको कुरा हो 'गणेशराम लाछि'को नाम स्मरणले सर्वप्रमथ अग्रस्थानमा स्मरण हुन आउने स्थान हो मध्यपुर थिमि ।

दृढ ईच्छाशक्तिका सामु धनदौलतको अभाव पनि गौण कुरा हो । त्यही ईच्छाशक्तिबाट उत्पन्न निष्काम भावले जीवनको आधाशताब्दीभन्दा बढी समय कुनै एक कर्मप्रति मात्र नभएर अनेक खासखास कर्मप्रति उत्तिकै अनुरागपूर्वक साधनारत रही अतुलनीय योगदान गर्दै आउनु चानचुने कुरा होइन चाहे त्यो अमूर्त नेवाः संस्कृति र संस्कार, कला सम्पदा जगेर्ना गर्ने, प्रचारप्रसार गर्ने, संरक्षण संवर्द्धन गर्ने कर्म होस् वा नेपालभाषा साहित्य, सङ्गीत (गीत, वाद्य र नृत्य) कर्म वा चलचित्रलगायत नेवाः सभ्यता र संस्कृतिको पहिचान गराउने दुर्लभ वस्तुहरू सङ्ग्रह गरी सङ्ग्रहालय खोलेर गरिआएको कर्म नै किन नहोस् । अनेक कारणले र नियतिको मारले अस्ताउन लागेको नेवाःसंस्कृति, संस्कार र सभ्यता, भाषालाई मुलुकभित्र मात्र नभएर मुलुकबाहिर समेत प्रचार प्रसार गरी जगेर्ना गर्दै आएका एक अद्वितीय असाधारण प्रतिभा गणेशरामलाछि प्रजापति हुन् ।

नेपालभाषा साहित्यको फाँटमा मात्र नभएर ढल्दै गरेको नेवाः सभ्यता र संस्कारलाई थाम्दै गरेका, तर ओझेलमा परेका अज्ञात थामहरूमध्येका एक थाम, एक अनमोल रत्न मध्यपुर थिमिका आदरणीय गणेशराम लाछिका बारेमा तयार पारिएको अक्षरमार्गद्वारा प्रकाशित कर्मयोगी गणेशराम लाछि नामक ग्रन्थ पठनीय रहेको छ ।

प्रा. डा. पुरूषोत्तमलोचन श्रेष्ठ
भक्तपुर

9 789937 954976